Πρὸς Τίτον

Παύλος, δούλος θεού, ἀπόστολος δὲ Ἰησού χριστού, κατὰ πίστιν 1 ἐκλεκτῶν¹ θεού καὶ ἐπίγνωσιν² ἀληθείας τῆς κατ' εὐσέβειαν,³ ἐπ' ἐλπίδι 2 ζωῆς αἰωνίου, ἣν ἐπηγγείλατο⁴ ὁ ἀψευδὴς⁵ θεὸς πρὸ⁶ χρόνων αἰωνίων, 3 ἐφανέρωσεν δὲ καιροῖς ἰδίοις τὸν λόγον αὐτοῦ ἐν κηρύγματι δὲ ἀπιστεύθην ἐγὼ κατ' ἐπιταγὴν τοῦ σωτῆρος ἡμῶν θεοῦ, Τίτῳ¹¹ 4 γνησίῳ¹² τέκνῳ κατὰ κοινὴν¹³ πίστιν: χάρις, ἔλεος,¹⁴ εἰρήνη ἀπὸ θεοῦ πατρός, καὶ κυρίου Ἰησοῦ χριστοῦ τοῦ σωτῆρος ἡμῶν.

Τούτου χάριν¹⁵ κατέλιπόν¹⁶ σε ἐν Κρήτη, ¹⁷ ἵνα τὰ λείποντα¹⁸ ἐπιδιορθώση, ¹⁹ ⁵ καὶ καταστήσης²⁰ κατὰ πόλιν πρεσβυτέρους, ὡς ἐγώ σοι διεταξάμην: ²¹ 6 εἴ τίς ἐστιν ἀνέγκλητος, ²² μιᾶς γυναικὸς ἀνήρ, τέκνα ἔχων πιστά, μὴ ἐν κατηγορία²³ ἀσωτίας²⁴ ἢ ἀνυπότακτα. ²⁵ Δεῖ γὰρ τὸν ἐπίσκοπον²⁶ 7 ἀνέγκλητον²² εἶναι, ὡς θεοῦ οἰκονόμον: ²⁷ μὴ αὐθάδη, ²⁸ μὴ ὀργίλον, ²⁹ μὴ πάροινον, ³⁰ μὴ πλήκτην, ³¹ μὴ αἰσχροκερδῆ, ³² ἀλλὰ φιλόξενον, ³³ 8 φιλάγαθον, ³⁴ σώφρονα, ³⁵ δίκαιον, ὅσιον, ³⁶ ἐγκρατῆ, ³⁷ ἀντεχόμενον ³⁸ τοῦ 9

¹ἐκλεκτός, chosen, elect. ²ἐπίγνωσις, εως, ἡ, knowledge, discernment. ³ εὐσέβεια, ας, ἡ, godliness, piety. ⁴ἐπαγγέλλομαι, promise, profess. ⁵ἀψευδής, unable to lie, truthful. ⁴πρό, before (gen), before. ⁷ φανερόω, reveal, manifest. ⁸ κήρυγμα, τος, τό, proclamation, preaching. ⁹ἐπιταγή, ῆς, ἡ, command, commandment. ¹⁰ σωτήρ, ῆρος, ὁ, savior, deliverer. ¹¹ Τίτος, ου, ὁ, Titus. ¹²γνήσιος, genuine, true. ¹³ κοινός, common, unclean. ¹⁴ ἔλεος, ους, ὁ, pity, mercy. ¹⁵ χάριν, in favor of, for the pleasure of. ¹⁶ καταλείπω, leave, leave behind. ¹⁷ Κρήτη, ης, ἡ, Crete. ¹⁸ λείπω, leave, leave behind. ¹⁹ ἐπιδιορθόω, set right, correct in addition. ²⁰ καθίστημι, set, constitute. ²¹ διατάσσω, command, give orders to. ²² ἀνέγκλητος, above reproach, blameless. ²³ κατηγορία, ας, ἡ, accusation, charge. ²⁴ ἀσωτία, ας, ἡ, dissipation, debauchery. ²⁵ ἀνυπότακτος, not subject to rule, rebellious. ²⁶ ἐπίσκοπος, ου, ὁ, superintendent, overseer. ²⁷ οἰκονόμος, ου, ὁ, manager, steward. ²⁸ αὐθάδης, self-willed, stubborn. ²⁹ ὀργίλος, inclined to anger, quick tempered. ³⁰ πάροινος, ου, ὁ, addicted to wine, drunken. ³¹ πλήκτης, ου, ὁ, bully, contentious person. ³² αἰσχροκερδής, greedy of base gain, avaricious. ³³ φιλόξενος, hospitable. ³⁴ φιλάγαθος, loving what is good. ³⁵ σώφρων, self-controlled, sensible. ³⁶ ὅσιος, righteous, pious. ³⁷ ἐγκρατής, self-controlled, disciplined. ³⁸ ἀντέχομαι, hold, hold fast.

Πρὸς Τίτον 1:10 Byzantine NT

κατὰ τὴν διδαχὴν¹ πιστοῦ λόγου, ἵνα δυνατὸς² ἦ καὶ παρακαλεῖν ἐν τῆ διδασκαλίᾳ³ τῆ ὑγιαινούση,⁴ καὶ τοὺς ἀντιλέγοντας⁵ ἐλέγχειν.'

Εἰσὶν γὰρ πολλοὶ καὶ ἀνυπότακτοι, ματαιολόγοι καὶ φρεναπάται, 10 μάλιστα 10 οἱ ἐκ περιτομῆς, 11 οῦς δεῖ ἐπιστομίζειν: 2 οἴτινες ὅλους οἴκους 11 ἀνατρέπουσιν, 13 διδάσκοντες ἃ μὴ δεῖ, αἰσχροῦ κέρδους 5 χάριν. 16 12 Εἴπέν τις ἐξ αὐτῶν, ἴδιος αὐτῶν προφήτης, Κρῆτες άἰτ ψεῦσται, 19 κακὰ θηρία, 20 γαστέρες 1 ἀργαί. 21 Ἡ μαρτυρία 13 αὕτη ἐστὶν ἀληθής. 14 13 ἢν αἰτίαν 15 ἔλεγχε αὐτοὺς ἀποτόμως, 16 ἵνα ὑγιαίνωσιν 16 ἐν τῇ πίστει, μὴ 14 προσέχοντες 7 Ἰουδαϊκοῖς 10 μύθοις, 16 καθαρὰ 11 τοῖς καθαροῖς: 15 τοῖς δὲ μεμιασμένοις 21 καὶ ἀπίστοις 31 οὐδὲν καθαρὰ 11 τοῖς καθαροῖς: 15 αὐτῶν καὶ ὁ νοῦς 14 καὶ ἡ συνείδησις. 15 Θεὸν ὁμολογοῦσιν 16 εἰδέναι, τοῖς 16 δὲ ἔργοις ἀρνοῦνται, 17 βδελυκτοὶ 18 ὄντες καὶ ἀπειθεῖς 19 καὶ πρὸς πᾶν ἔργον ἀγαθὸν ἀδόκιμοι. 10

¹ διδαχή, ής, ή, teaching, instruction. ² δυνατός, powerful, possible. ³ διδασκαλία, ας, ή, teaching, doctrine. ⁴ ὑγιαίνω, be in good health, am well. ⁵ ἀντιλέγω, speak against, oppose. ⁶ ἐλέγχω, convict, reprove. ⁻ ἀνυπότακτος, not subject to rule, rebellious. ፆ ματαιολόγος, ου, ὁ, talking idly, and empty talker. ⁰ φρεναπάτης, ου, ὁ, deceiver, misleader. ¹ μάλιστα, especially, most of all. ¹¹ περιτομή, ῆς, ἡ, circumcision. ¹² ἐπιστομίζω, silence, stop the mouth. ¹³ ἀνατρέπω, overturn, upset. ¹⁴ αἰσχρός, shameful, base. ¹⁵ κέρδος, ους, τό, gain, profit. ¹⁶ χάριν, in favor of, for the pleasure of. ¹⁻ Κρής, ητός, ὁ, Cretan. ¹² ἀεί, always, ever. ¹⁰ ψεύστης, ου, ὁ, liar, deceiver. ²⁰ θηρίον, ου, τό, wild beast, animal. ²¹ γαστήρ, τρος, ἡ, belly, womb. ²² ἀργός, inactive, idle. ²³ μαρτυρία, ας, ἡ, testimony, witness. ²⁴ ἀληθής, true, unconcealed. ²⁵ αἰτία, ας, ἡ, cause, reason. ²⁶ ἀποτόμως, severely, rigorously. ²⁻ προσέχω, take head of, attend to. ²² Ἰουδαϊκός, Jewish, Judaic. ²⁰ μῦθος, ου, ὁ, fable, myth. ³⁰ ἀποστρέφω, turn away, turn back. ³¹ καθαρός, clean, pure. ³² μιαίνω, stain, defile. ³³ ἄπιστος, unbelieving, faithless. ³⁴ νοῦς, ὁ, mind, reasoning faculty. ³⁵ συνείδησις, εως, ἡ, conscience. ³⁶ ὁμολογέω, confess, profess. ³⁵ ἀνεύφμαι, deny, repudiate. ³৪ βδελυκτός, abhorrent, detestable. ³⁰ ἀπειθής, disobedient, unbelieving. ⁴⁰ ἀδόκιμος, not passing the test, rejected.

Byzantine NT Πρὸς Τίτον 2:2

Σὺ δὲ λάλει ἃ πρέπει¹ τῆ ὑγιαινούση² διδασκαλία: πρεσβύτας⁴ νηφαλέους 2 εἶναι, σεμνούς, σώφρονας, τη τίστει, τη ἀγάπη, τη ύπομον $\tilde{\eta}$: πρεσβύτιδας ώσαύτως ο καταστήματι i εροπρεπεῖς, $\tilde{\iota}$ μὴ 3 διαβόλους, ^{13} μὴ οἴν $ω^{14}$ πολλω δεδουλωμένας, ^{15} καλοδιδασκάλους, ^{16} ἵνα ^{4} σωφρονίζωσιν ^{17} τὰς νέας ^{18} φιλάνδρους ^{19} εἶναι, φιλοτέκνους, ^{20} σώφρονας, ^{7} άγνάς, 21 οἰκουρούς, 22 ἀγαθάς, ὑποτασσομένας 23 τοῖς ἰδίοις ἀνδράσιν, ἵνα μὴ ὁ λόγος τοῦ θεοῦ βλασφημῆται: ^{24} τοὺς νεωτέρους ^{18} ώσαύτως ^{10} 6παρακάλει σωφρονεῖν: περὶ πάντα σεαυτὸν απαρεχόμενος τύπον 7καλών ἔργων, ἐν τῇ διδασκαλίᾳ ^{3} ἀδιαφθορίαν, ^{29} σεμνότητα, ^{30} άφθαρσίαν, ^{31} λόγον ὑγιῆ, ^{32} ἀκατάγνωστον, ^{33} ἵνα ὁ ἐξ ἐναντίας ^{34} ἐντραπῆ, 8μηδὲν ἔχων περὶ ἡμῶν λέγειν φαῦλον. ^{36} Δ ούλους ἰδίοις δεσπόταις ^{37} 9 ύποτάσσεσθαι, είν πᾶσιν εὐαρέστους είναι, μὴ ἀντιλέγοντας, μὴ 10νοσφιζομένους, 40 άλλὰ πίστιν πᾶσαν ἐνδεικνυμένους 41 ἀγαθήν, ἵνα τὴν διδασκαλίαν ^{3} τοῦ σωτῆρος $^{^{42}}$ ἡμῶν θεοῦ κοσμῶσιν $^{^{43}}$ ἐν πᾶσιν. Ἐπεφάνη 11γὰρ ἡ χάρις τοῦ θεοῦ ἡ σωτήριος τασιν ἀνθρώποις, παιδεύουσα ή ἡμᾶς 12 ἵνα, ἀρνησάμενοι ^{47} τὴν ἀσέβειαν ^{48} καὶ τὰς κοσμικὰς ^{49} ἐπιθυμίας, ^{50}

¹πρέπω, be clearly seen, be fitting. ² ὑγιαίνω, be in good health, am well. ³ διδασκαλία, ας, ή, teaching, doctrine. ⁴ πρεσβύτης, ου, ό, old man. ⁵ νηφαλέος, sober, temperate. ⁶ σεμνός, honorable, dignified. ⁷ σώφρων, self-controlled, sensible. ⁸ ὑπομονή, ῆς, ἡ, endurance, perseverance. ⁹ πρεσβύτις, ιδος, ἡ, older woman, elderly lady. ¹⁰ ὡσαύτως, likewise. ¹¹ κατάστημα, τος, τό, behavior, demeanor. ¹² ἱεροπρεπής, reverent. ¹³ διάβολος, ου, ό, slanderer, accuser. ¹⁴ οἶνος, ου, ό, wine. ¹⁵ δουλόω, enslave, bring under subjection. ¹⁶ καλοδιδάσκαλος, teaching what is good. ¹⁷ σωφρονίζω, encourage, advise. ¹⁸ νέος, new, young. ¹⁹ φίλανδρος, love for a husband. ²⁰ φιλότεκνος, loving one's children. ²¹ ἀγνός, pure, holy. ²² οἴκουρός, housekeeper. ²³ ὑποτάσσω, subject, put in subjection. ²⁴ βλασφημέω, revile, blaspheme. ²⁵ σωφρονέω, be of sound mind, judgment. ²⁶ σεαυτοῦ, yourself, of you. ²⁷ παρέχω, offer, afford. ²⁸ τύπος, ου, ὁ, mark, example. ²⁹ ἀδιαφθορία, ας, ἡ, incorruptibility, soundness. ³⁰ σεμνότης, ητος, ἡ, seriousness, dignity. ³¹ ἀφθαρσία, ας, ἡ, incorruptibility, immortality. ³² ὑγιής, whole, healthy. ³³ ἀκατάγνωστος, beyond reproach, uncondemned. ³⁴ ἑναντίος, opposite, hostile. ³⁵ ἐντρέπω, turn about, reverence. ³⁶ φαῦλος, worthless, bad. ³⁷ δεσπότης, ου, ὁ, master, lord. ³⁸ εὐάρεστος, well-pleasing, acceptable. ³⁹ ἀντιλέγω, speak against, oppose. ⁴⁰ νοσφίζω, rob, set apart. ⁴¹ ἐνδείκνυμι, show forth, show. ⁴² σωτήρ, ῆρος, ὁ, savior, deliverer. ⁴³ κοσμέω, adorn, put into order. ⁴⁴ ἐπιφαίνω, appear, shine. ⁴⁵ σωτήριος, saving, bringing salvation. ⁴⁶ παιδεύω, teach, educate. ⁴⁷ ἀρνέομαι, deny, repudiate. ⁴⁸ ἀσέβεια, ας, ἡ, ungodliness, impiety. ⁴⁹ κοσμικός, earthly, worldly. ⁵⁰ ἐπιθυμία, ας, ἡ, desire, passion.

Πρὸς Τίτον 2:13 Byzantine NT

σωφρόνως καὶ δικαίως καὶ εὐσεβῶς ζήσωμεν ἐν τῷ νῦν αἰῶνι, 13 προσδεχόμενοι τὴν μακαρίαν ἐλπίδα καὶ ἐπιφάνειαν τῆς δόξης τοῦ μεγάλου θεοῦ καὶ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ χριστοῦ, ὃς ἔδωκεν ἑαυτὸν 14 ὑπὲρ ἡμῶν, ἵνα λυτρώσηται ἡμᾶς ἀπὸ πάσης ἀνομίας, καὶ καθαρίση ἑαυτῷ λαὸν περιούσιον, ζηλωτὴν καλῶν ἔργων.

Ταῦτα λάλει, καὶ παρακάλει, καὶ ἔλεγχε ^{12} μετὰ πάσης ἐπιταγῆς. ^{13} Μηδείς ^{15} σου περιφρονείτω. ^{14}

Υπομίμνησκε το αὐτοὺς ἀρχαῖς καὶ ἐξουσίαις ὑποτάσσεσθαι, πειθαρχεῖν, το πρὸς πᾶν ἔργον ἀγαθὸν ἑτοίμους εἶναι, μηδένα βλασφημεῖν, το αμάχους εἶναι, ἐπιεικεῖς, πᾶσαν ἐνδεικνυμένους πραότητα πρὸς πάντας ἀνθρώπους. Τημεν γάρ ποτε καὶ ἡμεῖς ἀνόητοι, το ἀπειθεῖς, το απλανώμενοι, δουλεύοντες ἐπιθυμίαις καὶ ἡδοναῖς ποικίλαις, το ἐν κακία καὶ φθόνω το διάγοντες, το στυγητοί, μισοῦντες ἀλλήλους. Ότε 4 δὲ ἡ χρηστότης καὶ ἡ φιλανθρωπία ἐπεφάνη τοῦ σωτῆρος ἡμῶν θεοῦ, οὐκ ἐξ ἔργων τῶν ἐν δικαιοσύνη ὧν ἐποιήσαμεν ἡμεῖς, ἀλλὰ κατὰ 5

¹ σωφρόνως, soberly, sensibly. ² δικαίως, righteously, justly. ³ εὐσεβῶς, in a godly manner, piously. ⁴ προσδέχομαι, receive, wait for. ⁵ ἐπιφάνεια, ας, ἡ, appearance, appearing. ⁶ σωτήρ, ῆρος, ὁ, savior, deliverer. ⁷ λυτρόω, ransom, liberate. ⁸ ἀνομία, ας, ἡ, lawlessness, iniquity. ⁹ καθαρίζω, cleanse, make clean. ¹⁰ περιούσιος, chosen, special. ¹¹ ζηλωτής, οῦ, ὁ, Zealot, zealot. ¹² ἐλέγχω, convict, reprove. ¹³ ἐπιταγή, ῆς, ἡ, command, commandment. ¹⁴ περιφρονέω, disregard, look down on. ¹⁵ ὑπομιμνήσκω, remind, remember. ¹⁶ ὑποτάσσω, subject, put in subjection. ¹⁷ πειθαρχέω, obey authority, obey one in authority. ¹⁸ ἔτοιμος, ready, prepared. ¹⁹ βλασφημέω, revile, blaspheme. ²⁰ ἄμαχος, uncontentious, peaceable. ²¹ ἐπιεικής, yielding, gentle. ²² ἐνδείκνυμι, show forth, show. ²³ πραῦτης, mildness, gentleness. ²⁴ ποτέ, once, at some time. ²⁵ ἀνόητος, foolish, thoughtless. ²⁶ ἀπειθής, disobedient, unbelieving. ²⁷ πλανάω, deceive, lead astray. ²⁸ δουλεύω, serve, am a slave. ²⁹ ἐπιθυμία, ας, ἡ, desire, passion. ³⁰ ἡδονή, ῆς, ἡ, pleasure, lust. ³¹ ποικίλος, varied, manifold. ³² κακία, ας, ἡ, malice, evil. ³³ φθόνος, ου, ὁ, envy, grudge. ³⁴ διάγω, spend one's life, live. ³⁵ στυγητός, hateful, loathsome. ³⁶ μισέω, hate, detest. ³⁷ γρηστότης, ητος, ἡ, goodness, kindness. ³⁸ φιλανθρωπία, ας, ἡ, (loving) kindness, love for mankind. ³⁹ ἐπιφαίνω, appear, shine.

Byzantine NT Πρὸς Τίτον 3:6

τὸν αὐτοῦ ἔλεον¹ ἔσωσεν ἡμᾶς, διὰ λουτροῦ² παλιγγενεσίας³ καὶ ἀνακαινώσεως⁴ πνεύματος ἀγίου, οὖ ἐξέχεεν⁵ ἐφ' ἡμᾶς πλουσίως,⁶ διὰ 6 Ἰησοῦ χριστοῦ τοῦ σωτῆρος⁻ ἡμῶν, ἵνα δικαιωθέντες⁵ τῆ ἐκείνου χάριτι, 7 κληρονόμοι² γενώμεθα κατ' ἐλπίδα ζωῆς αἰωνίου. Πιστὸς ὁ λόγος, καὶ 8 περὶ τούτων βούλομαί¹⁰ σε διαβεβαιοῦσθαι,¹¹ ἵνα φροντίζωσιν¹² καλῶν ἔργων προΐστασθαι¹³ οἱ πεπιστευκότες θεῷ. Ταῦτά ἐστιν τὰ καλὰ καὶ ἀφέλιμα¹⁴ τοῖς ἀνθρώποις: μωρὰς¹⁵ δὲ ζητήσεις¹⁶ καὶ γενεαλογίας¹⁻ καὶ 9 ἔρεις¹ѕ καὶ μάχας¹ゥ νομικὰς²ο περιΐστασο:²¹ εἰσὶν γὰρ ἀνωφελεῖς²² καὶ μάταιοι.²³ Αἰρετικὸν²⁴ ἄνθρωπον μετὰ μίαν καὶ δευτέραν²⁵ νουθεσίαν² 10 παραιτοῦ,²⁻ εἰδὼς ὅτι ἐξέστραπται²ѕ ὁ τοιοῦτος, καὶ ἁμαρτάνει,²ゥ ὢν 11 αὐτοκατάκριτος.³ο

Όταν πέμψω Άρτεμᾶν³¹ πρός σε ἢ Τυχικόν,³² σπούδασον³³ ἐλθεῖν πρός με 12 εἰς Νικόπολιν: ³⁴ ἐκεῖ γὰρ κέκρικα παραχειμάσαι. ³⁵ Ζηνᾶν³⁶ τὸν νομικὸν 13 καὶ ἀπολλώ³⁷ σπουδαίως ³⁸ πρόπεμψον,³⁹ ἵνα μηδὲν αὐτοῖς λείπῃ. ⁴⁰ 14 Μανθανέτωσαν ⁴¹ δὲ καὶ οἱ ἡμέτεροι ⁴² καλῶν ἔργων προϊστασθαι ¹³ εἰς τὰς ἀναγκαίας ⁴³ χρείας, ⁴⁴ ἵνα μὴ ὧσιν ἄκαρποι. ⁴⁵

¹ ἔλεος, ους, ὁ, pity, mercy. ² λουτρόν, οῦ, τό, bath, washing. ³ παλιγγενεσία, ας, ἡ, renewal, rebirth. ⁴ ἀνακαίνωσις, εως, ἡ, renewal, renewing. ⁵ ἐκχέω, pour out, shed. ⁶ πλουσίως, richly, abundantly. ⁻ σωτήρ, ῆρος, ὁ, savior, deliverer. ⁵ δικαιόω, justify, pronounce righteous. ໑ κληρονόμος, ου, ὁ, heir, inheritor. ¹ βούλομαι, wish, will. ¹¹ διαβεβαιόομαι, speak confidently, insist. ¹² φροντίζω, be intent on, be careful about. ¹³ προΐστημι, rule. ¹⁴ ἀφέλιμος, useful, profitable. ¹⁵ μωρός, foolish, stupid. ¹⁶ ζήτησις, εως, ἡ, debate, controversy. ¹⁻ γενεαλογία, ας, ἡ, genealogy. ¹⁶ ἔρις, ιδος, ἡ, strife, contention. ¹⁰ μάχη, ης, ἡ, fight, conflict. ²⁰ νομικός, pertaining to the law. ²¹ περιΐστημι, stand around, avoid. ²² ἀνωφελής, unprofitable, useless. ²³ μάταιος, vain, useless. ²⁴ αίρετικός, factious, causing division. ²⁵ δεύτερος, second. ²⁶ νουθεσία, ας, ἡ, admonition, instruction. ²⁻ παραιτέομαι, make excuse, refuse. ²ఠ ἐκστρέφω, turn aside, pervert. ²១ ἀμαρτάνω, sin. ³⁰ αὐτοκατάκριτος, self-condemned. ³¹ Άρτεμᾶς, ᾶ, ὁ, Artemas. ³² Τυχικός, οῦ, ὁ, Tychicus. ³³ σπουδάζω, hasten, be eager. ³⁴ Νικόπολις, εως, ἡ, Nicopolis. ³⁵ παραχειμάζω, winter, pass the winter. ³⁶ Ζηνᾶς, ᾶν, ὁ, Zenas. ³⁻ Ἀπολλῶς, ὁ, Apollos. ³δ σπουδαίως, with haste, diligently. ³⁰ προπέμπω, send before, send forth. ⁴⁰ λείπω, leave, leave behind. ⁴¹ μανθάνω, learn, ascertain. ⁴² ἡμέτερος, our, our own. ⁴³ ἀναγκαῖος, necessary, essential. ⁴⁴ χρεία, ας, ἡ, need, necessity. ⁴⁵ ἄκαρπος, unfruitful, barren.

Πρὸς Τίτον 3:15

Άσπάζονταί σε οἱ μετ' ἐμοῦ πάντες. Ἄσπασαι τοὺς φιλοῦντας ἡμᾶς ἐν 15 πίστει.

Ἡ χάρις μετὰ πάντων ὑμῶν. Ἀμήν.

¹ φιλέω, love, kiss.